

Hulladékgazdálkodás

2. előadás:

A hulladékgazdálkodás tágabb környezete:

A társadalmi anyaghasználat és annak környezeti problémái

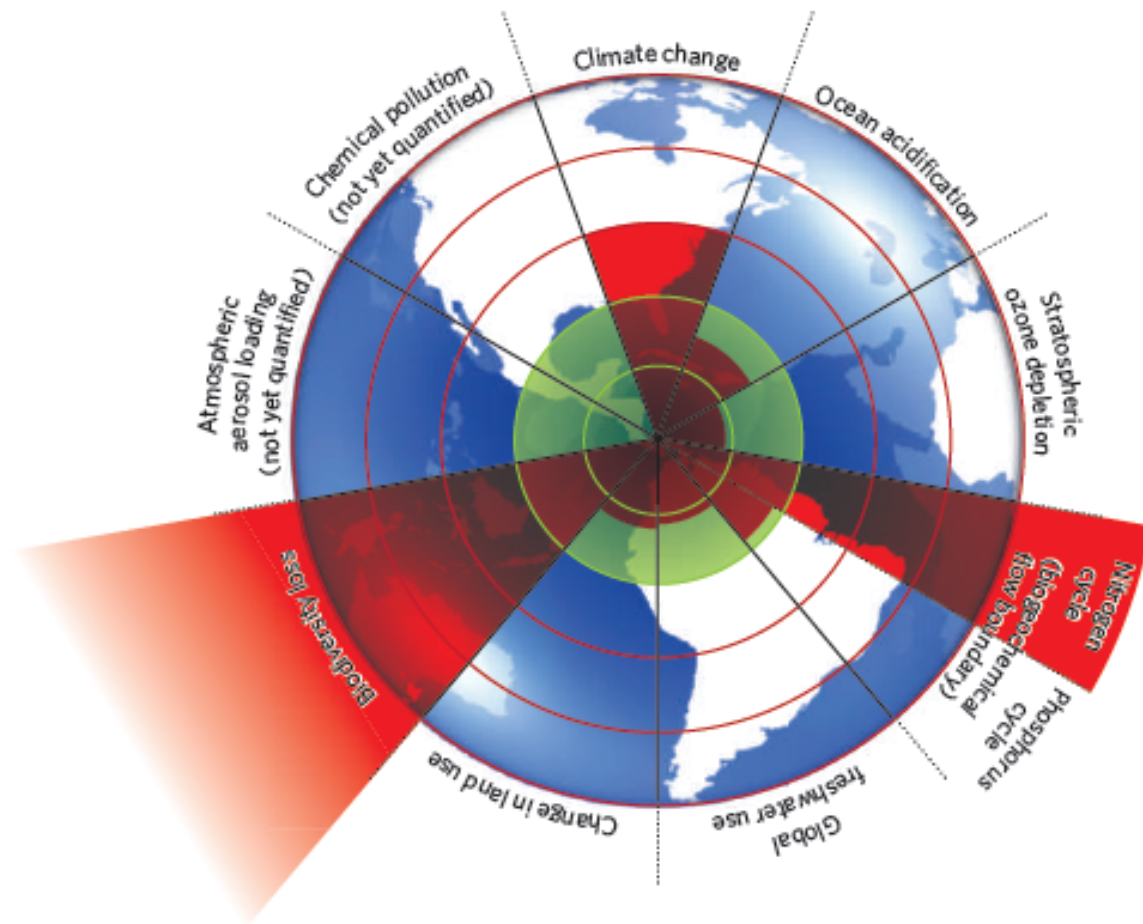
A környezeti állapotváltozás problémái

A geológusok szerint
immár új földtörténi
korról beszélhetünk:
az antropocénről.
Ennek
jellegzetessége, hogy
a geológiai, éghajlati
adottságokat
nagy mértékben az
emberi
tevékenységek
idézték elő

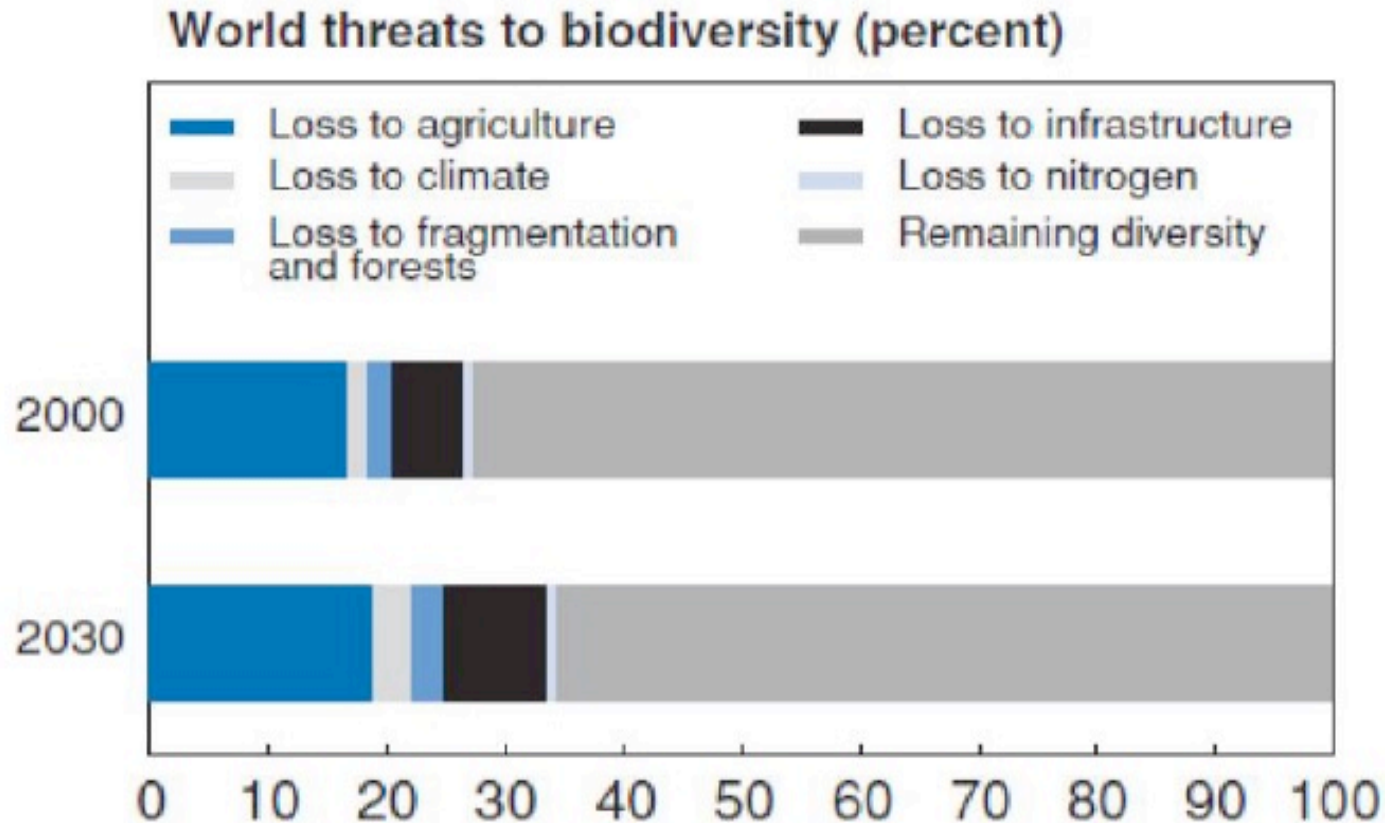
A természeti tőke túlhasználata

(Rockström et al., *Nature*, 2009)

Figure 1 | Beyond the boundary. The inner green shading represents the proposed safe operating space for nine planetary systems. The red wedges represent an estimate of the current position for each variable. The boundaries in three systems (rate of biodiversity loss, climate change and human interference with the nitrogen cycle), have already been exceeded.

A biodiverzitás csökkenés sebessége és okai az OECD szerint

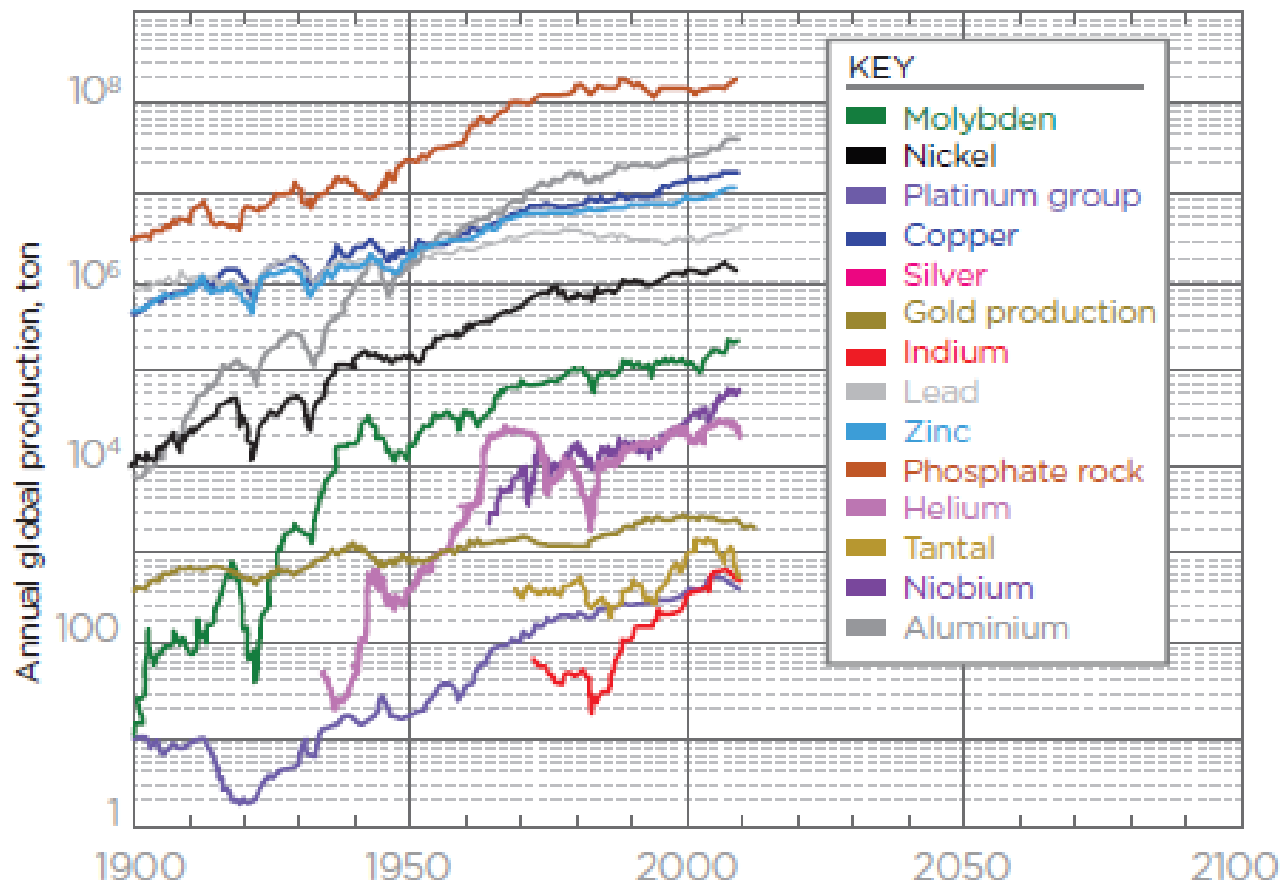

A környezeti állapotváltozás anyaghasználatban rejlő okai

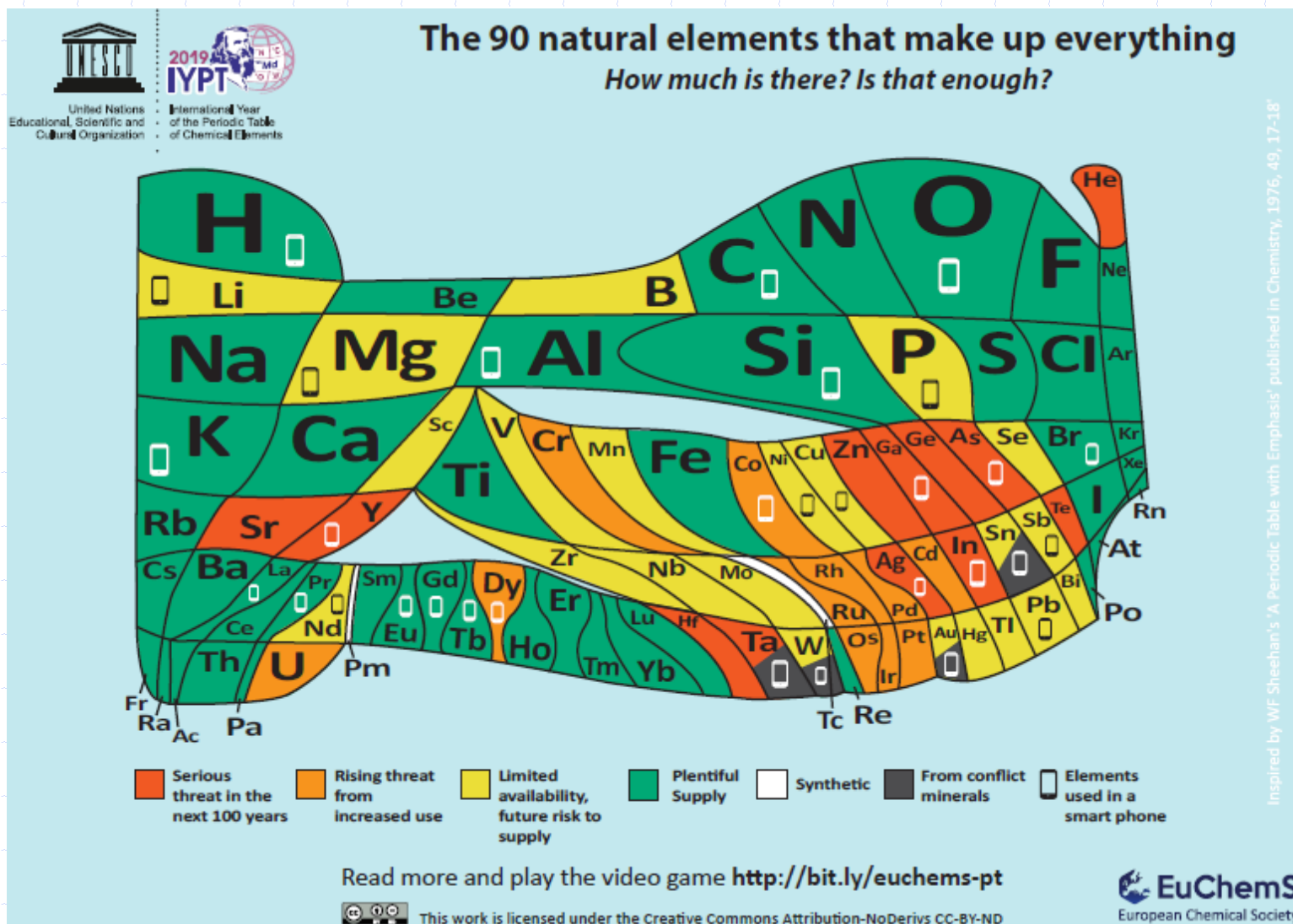
FÉMÉRCEK BÁNYÁSZATA

(logaritmusos skálán)

Sverdrup et al, 2013

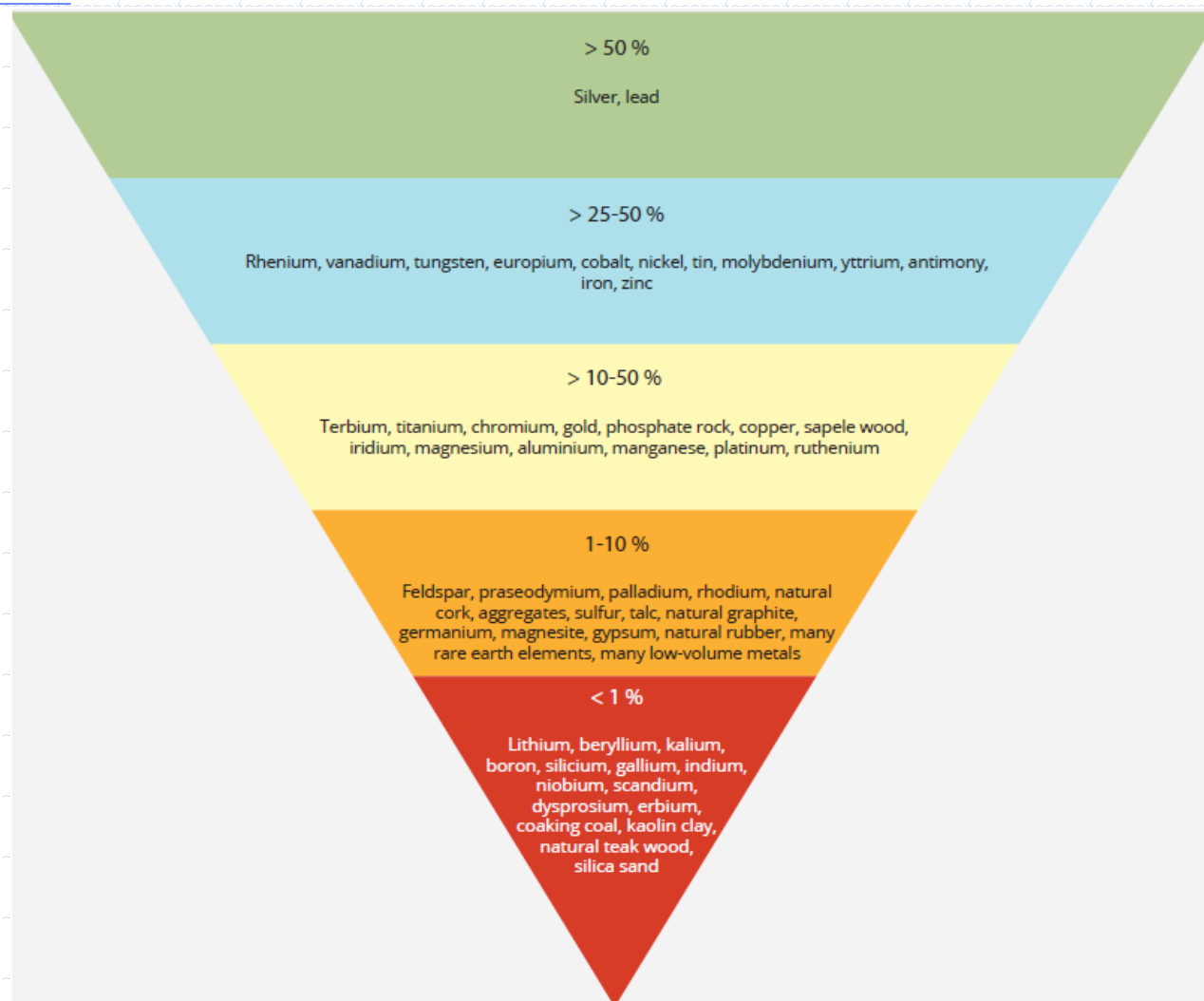

Alapanyagok (kémiai elemek szerint) elérhetősége

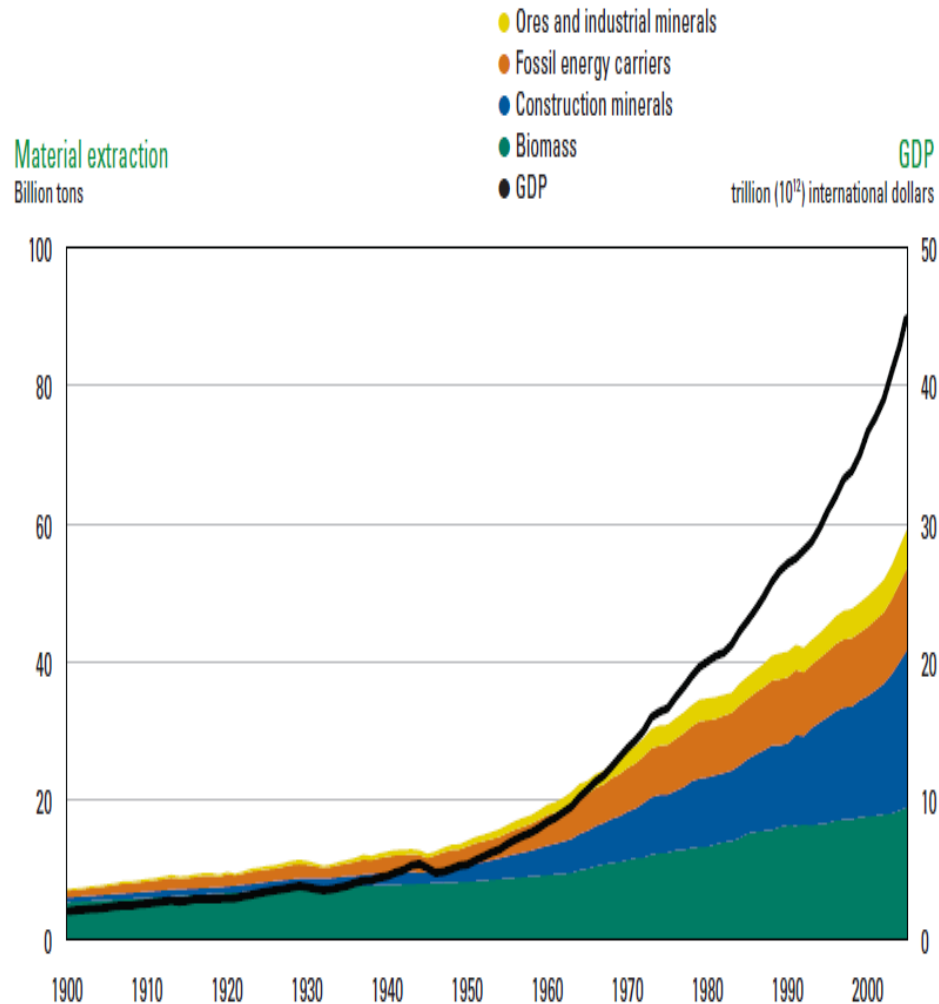
Egyes elemek újrahasznosítási rátája Európában

Source: EEA own elaboration based on Eurostat, 2018.

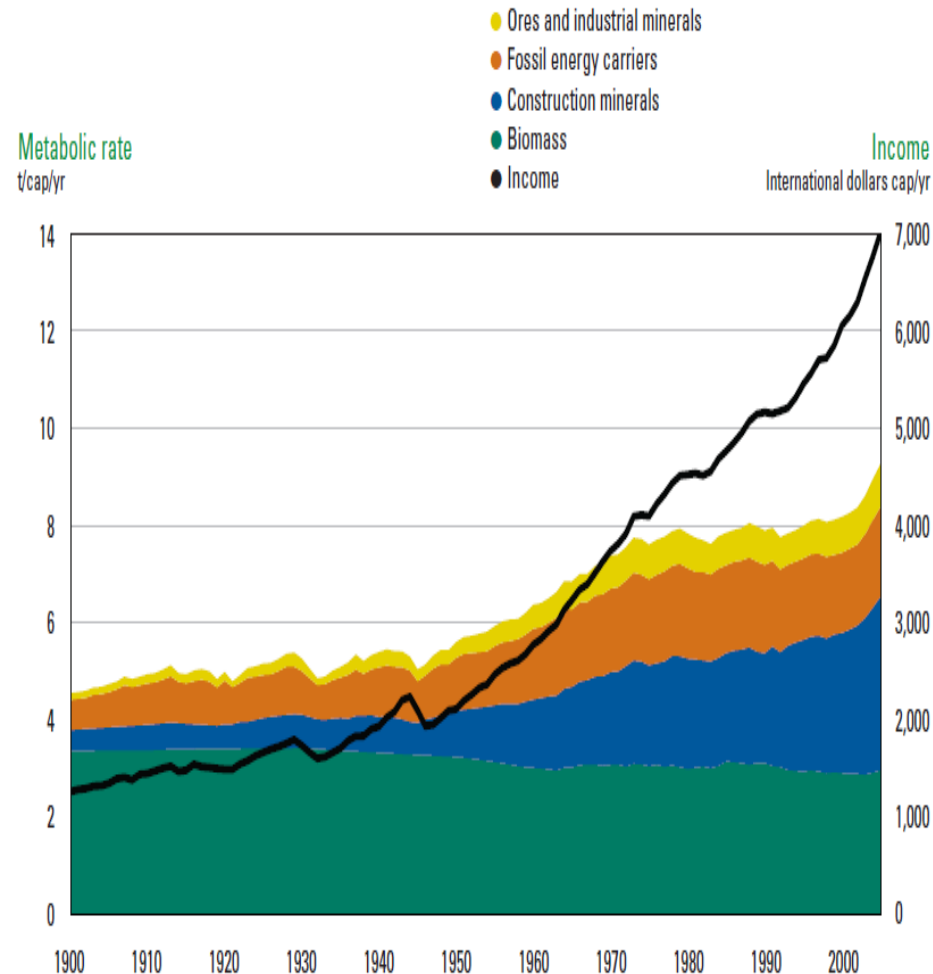
Anyaghasználat vs növekedés (Fischer-Kowalski, 2014)

Figure 1. Global material extraction in billion tons, 1900–2005

Source: Krausmann *et al.*, 2009

Figure 4. Global metabolic rates 1900–2005, and income

Source: Krausmann *et al.*, 2009; based on Sec Database "Growth in global materials use, GDP and population during the 20th century", Version 1.0 (June 2009); <http://uni-klu.ac.at/socec/inhalt/3133.htm>

A társadalmi metabolizmus dinamikája a 20. században

- Népszámnövekedés:
1,6 milliárd fő 1900-ban
6,1 milliárd fő 2000-ben (3,8x)
(jelenleg kb. 7,6 milliárd fő a Föld népessége,
a becsült adat 2050-re: 9,7 milliárd fő)
- Egy főre eső anyagfelhasználás változása:
kb. 4,5 t/fő/év 1900-ban
kb. 9,0 t/fő/év 2000-ben (2x)
- A fenti kettő eredője: 7,6x anyaghasználat
- Közben a GDP-növekedés: 23x
- A kb. 8x anyaghasználaton belül eltolódások:
Építési alapanyagok kitermelése: 34x
Ipari alapanyagok (ásványok, ércek): 27x
Fosszilis energiahordozók: 12x
Biomassza: 3,6x

Megállapítások

- Korreláció áll fenn az anyaghasználat és a biodiverzitás csökkenés között

A két legnagyobb anyagáramot produkáló emberi tevékenység a biodiverzitás veszteség két legnagyobb okozója is egyben

- Az emberiség anyaghasználata nő, de lassabban, mint a nemzeti termék (GDP): szétkapcsolás (*decoupling*) lehetséges
- Feladat: az anyaghasználat (*material throughput*) mérséklése

Hogyan lehetséges?

Abszolút és relatív szétkapcsolás fogalma

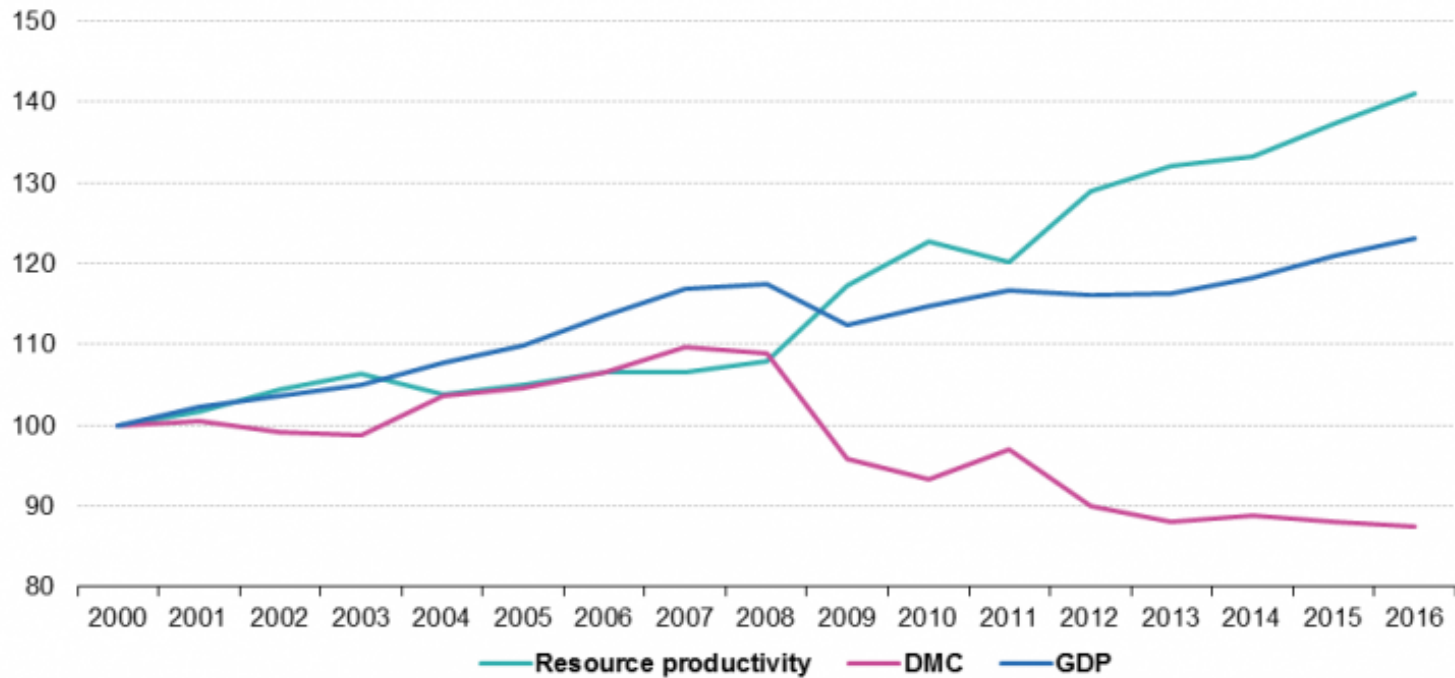
Relatív szétkapcsolás:

az anyaghasználat kevésbé nő, mint a nemzeti jövedelem (GDP)

Abszolút szétkapcsolás:

az anyaghasználat csökken (vagy alacsony szinten stagnál), miközben a nemzeti jövedelem (GDP) változása nagyobb az anyaghasználaténál

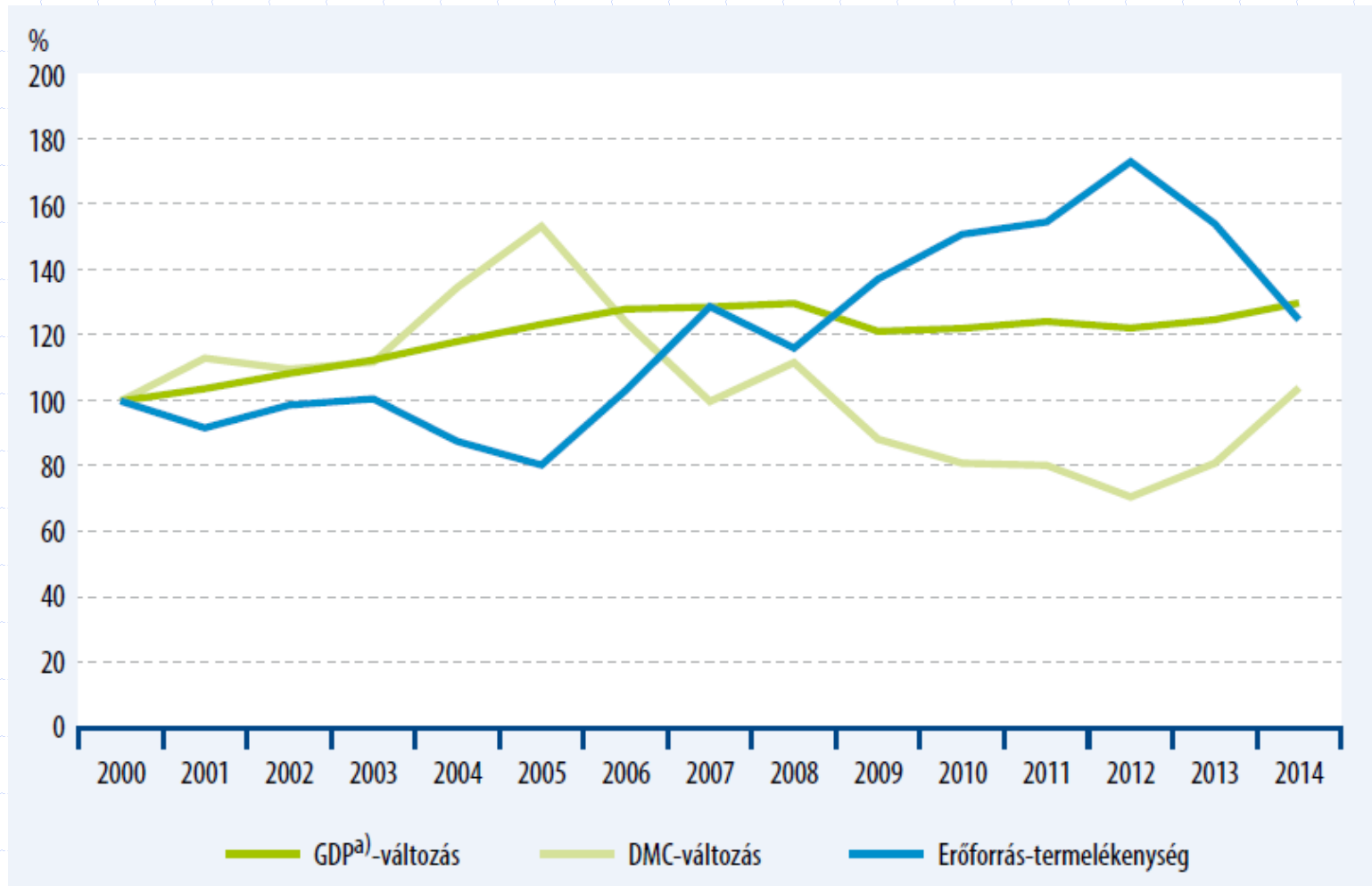
Hazai anyagfelhasználás az EU-ban

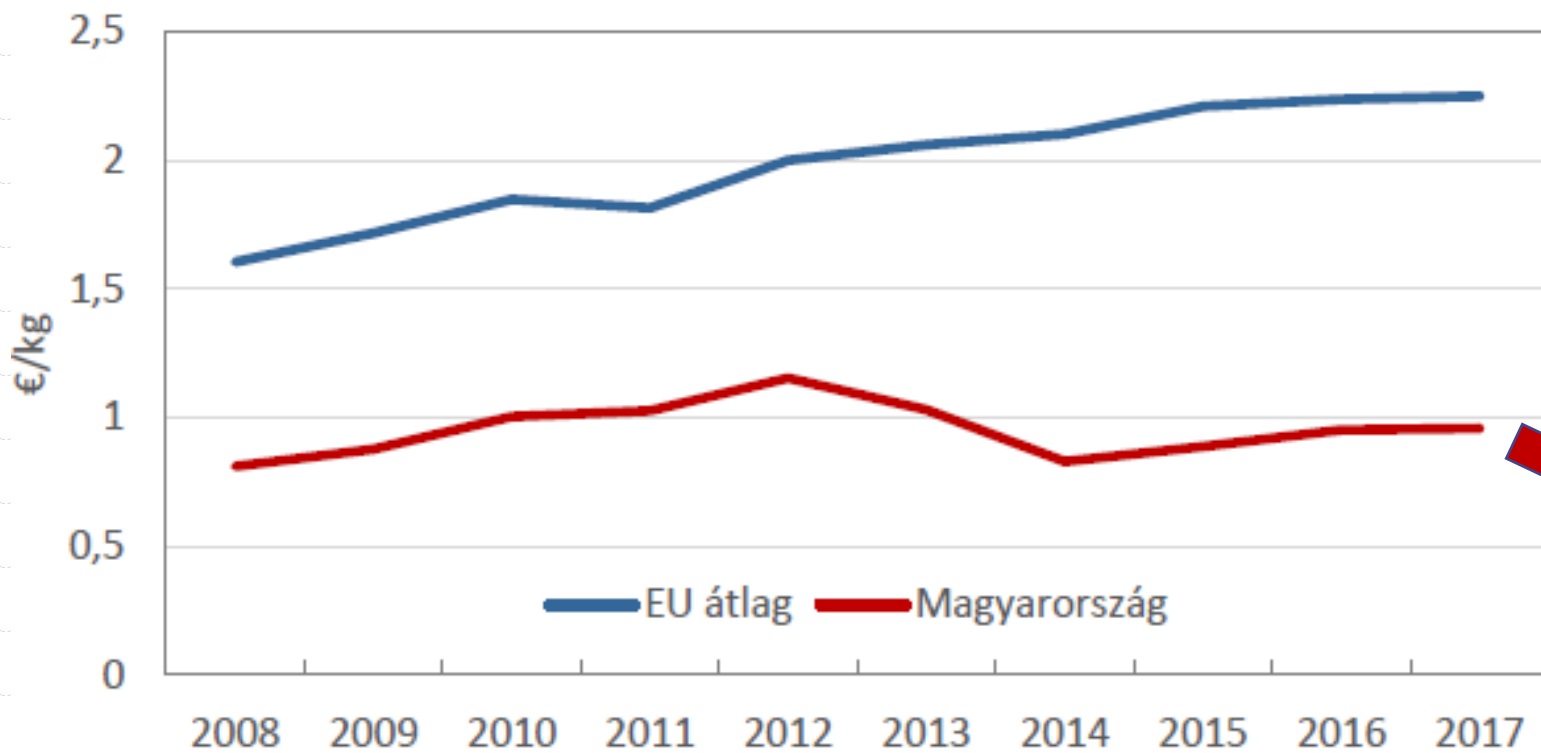
Note: GDP in chain-linked volumes, reference year 2010

Source: Eurostat (online data codes: nama_10_gdp, env_ac_mfa)

Hazai anyagfelhasználás Magyarországon

Erőforráshatékonyság alakulása Magyarországon és az EU-ban (2008-2017)

Forrás: Eurostat adatbázis¹⁶

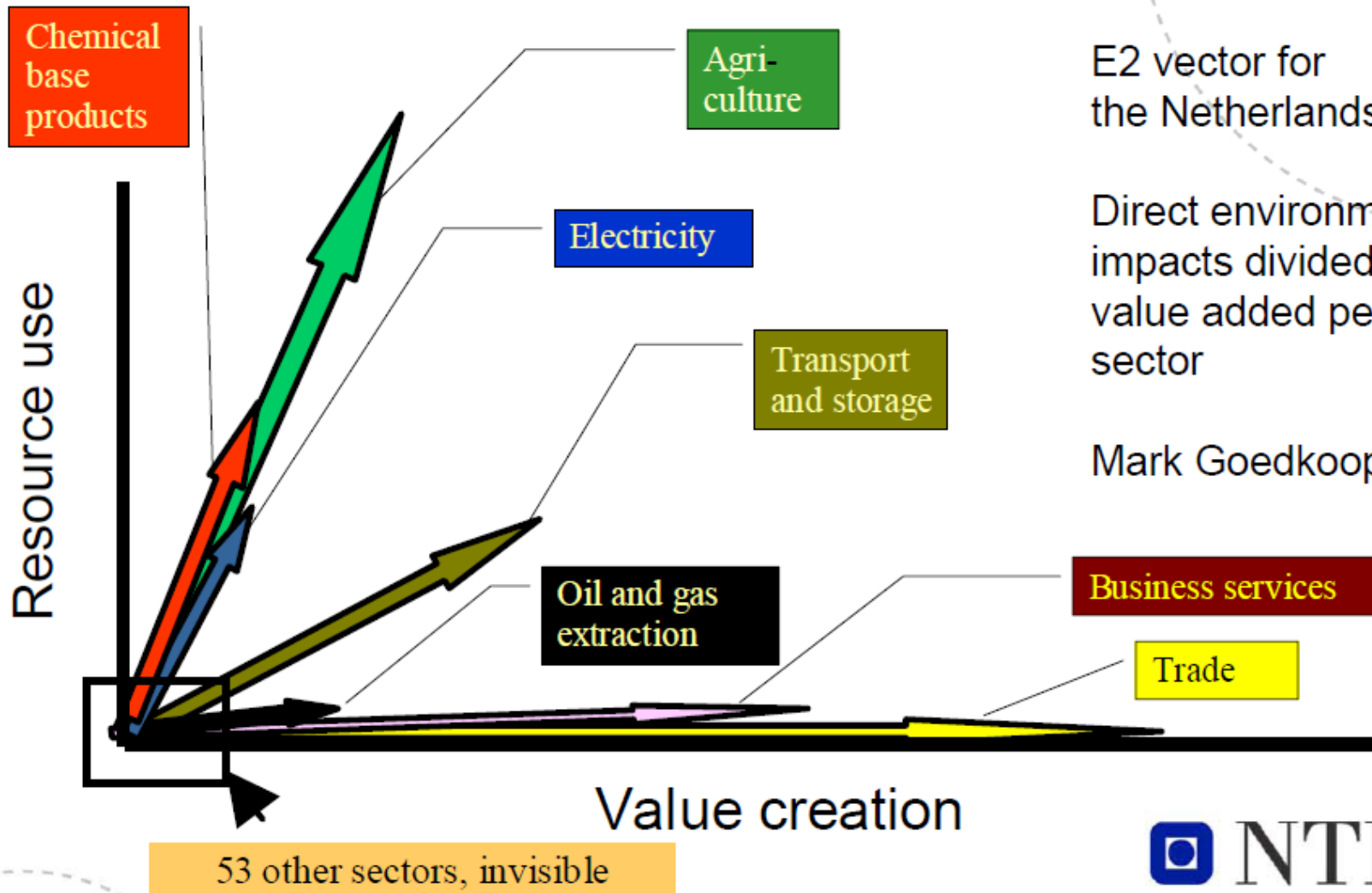
A modern gazdaság költség- és hozzáadott-érték szerkezete

(fejlett OECD országok)

- Anyagköltség: 20-35%
Energiaköltség: kevesebb mint 5%
(Fischer-Kowalski, 2014)
- A jóléthez (GDP-hez való) természeti tőke eredetű hozzájárulás:
2-17% között
(Worldbank, 2011; Atkinson et al, 2014)

Természeti erőforrás használatból GDP-t növelni egyszerűen nem hatékony

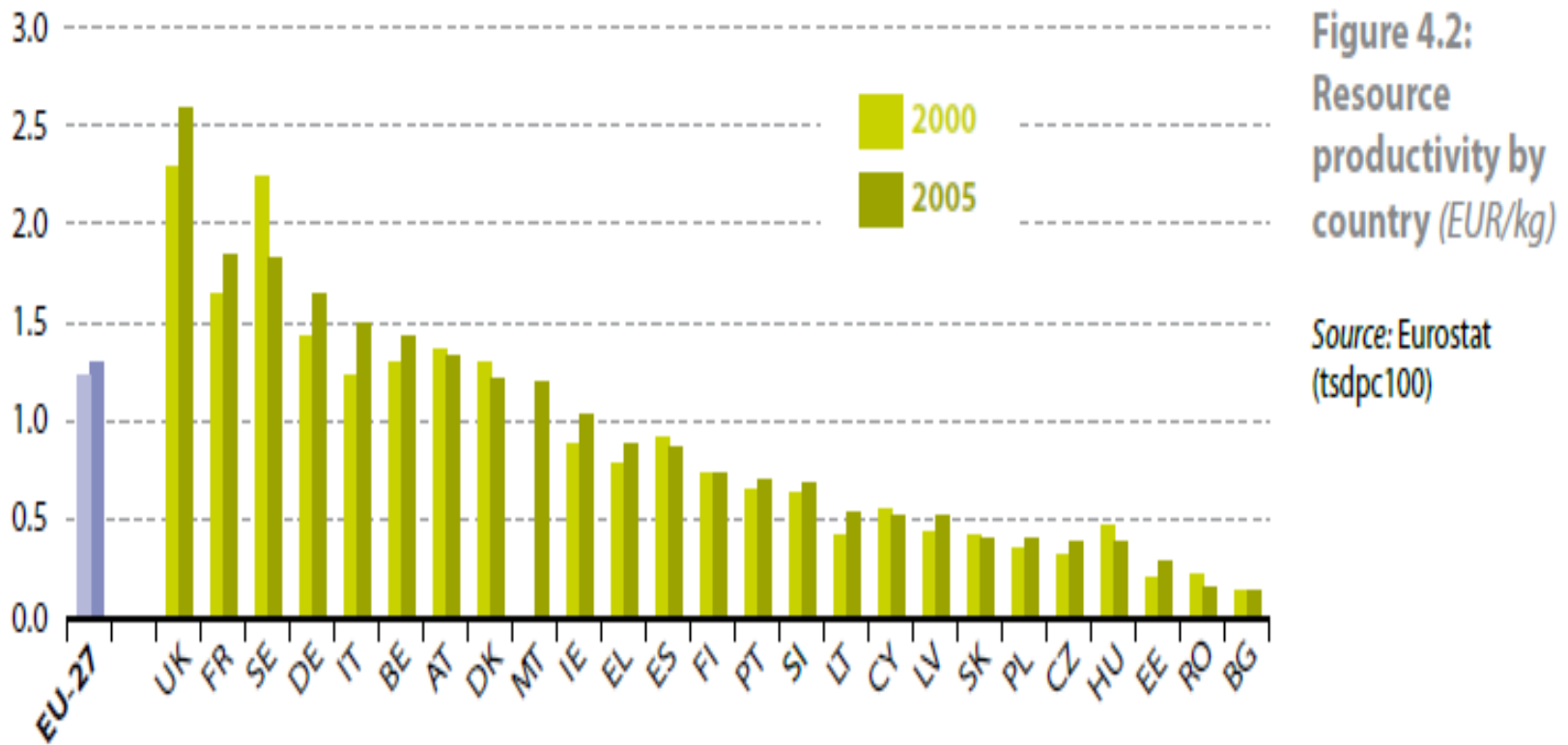
Mennyi erőforrást használunk a társadalmi értékteremtéshez? (forrás: Hartwich, 2008)

Direct environmental impacts divided by value added per industry sector

Mark Goedkoop, PRe

Fajlagos erőforrás-felhasználás

NB: IT 2004 value used for 2005. EU-27, BE, BG, EE, EL, ES, CY, LV, LT, PL, SI, SK, SE, UK data are estimates, no data for LU and NL.

Az anyaghasználat alacsony társadalmi hatékonysága

FIGURE 1 VALUE LOSS OF SELECTED MANUFACTURED GOODS ACROSS THE EUROPEAN ECONOMY¹

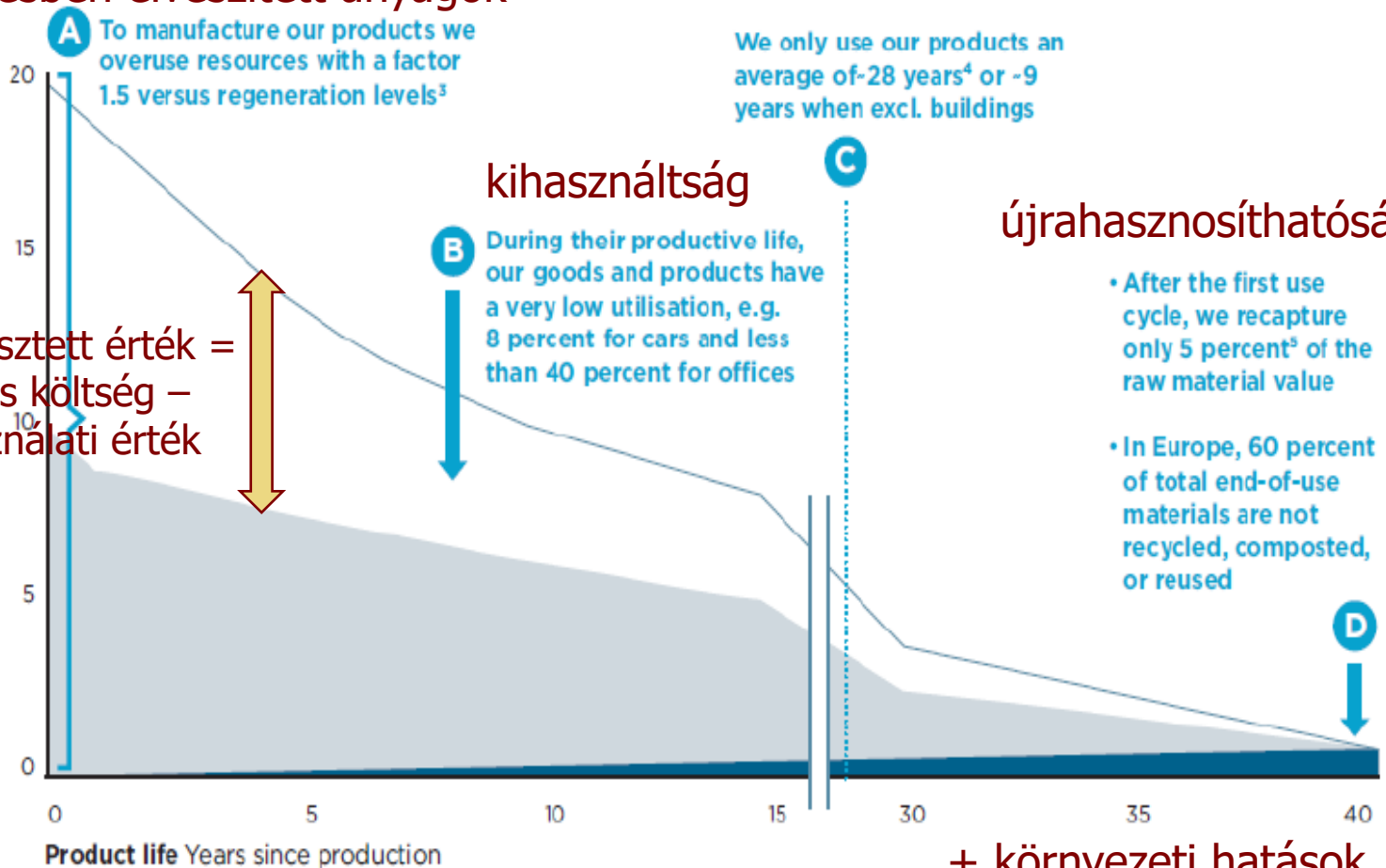
Value of manufactured products, % of GDP, EU², 2012

termelésben elveszített anyagok

élettartam

- Unutilised
- Utilised
- Value recovered through waste and recycling industry

Elvesztett érték = teljes költség – használati érték

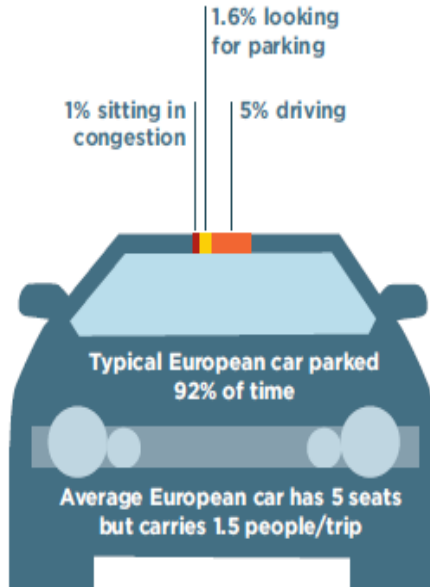
+ környezeti hatások

A közlekedés anyaghasználatának alacsony társadalmi hatékonysága

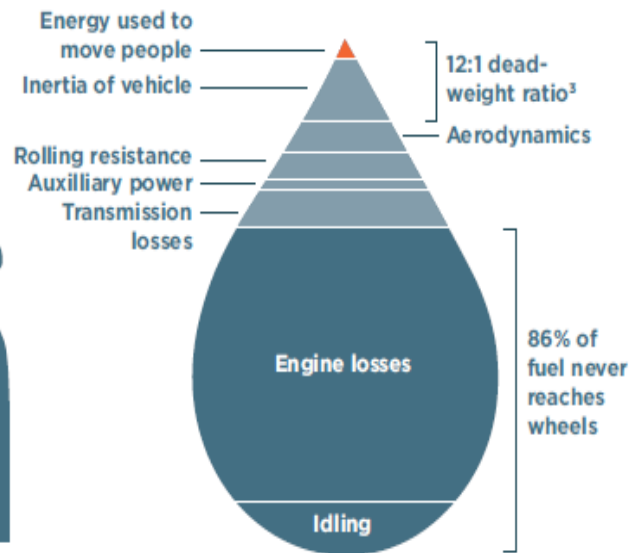
FIGURE 3 STRUCTURAL WASTE IN THE MOBILITY SYSTEM

● Productive use

CAR UTILISATION¹

TANK-TO-WHEEL ENERGY FLOW - PETROL

DEATHS AND INJURIES/ YEAR ON ROAD

30,000 deaths in accidents and 4X as many disabling injuries²

LAND UTILISATION:

5%

Road reaches peak throughput only 5% of time and only 10% covered with cars then

50%

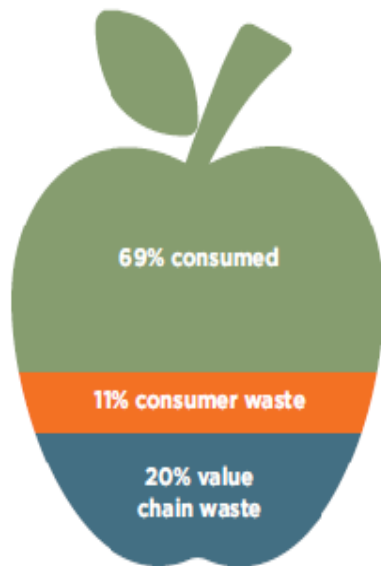
50% of most city land dedicated to streets and roads, parking, service stations, driveways, signals, and traffic signs

Az élelmiszerelőállítás anyaghasználatának alacsony társadalmi hatékonysága

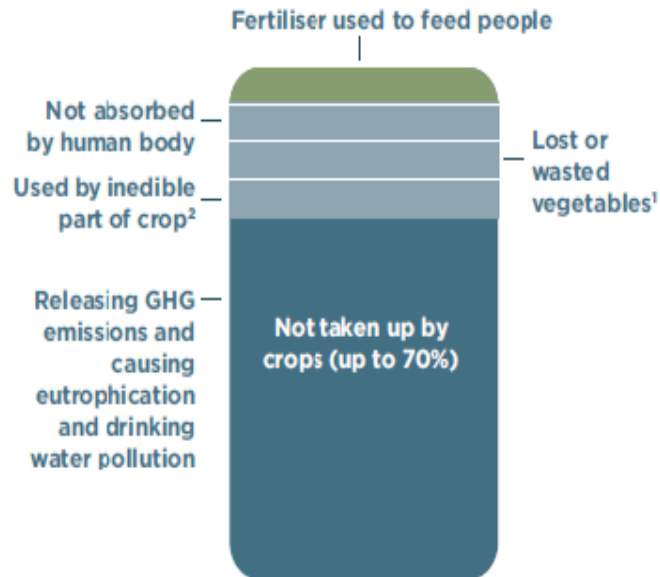
FIGURE 4 STRUCTURAL WASTE IN THE FOOD SYSTEM

● Productive use

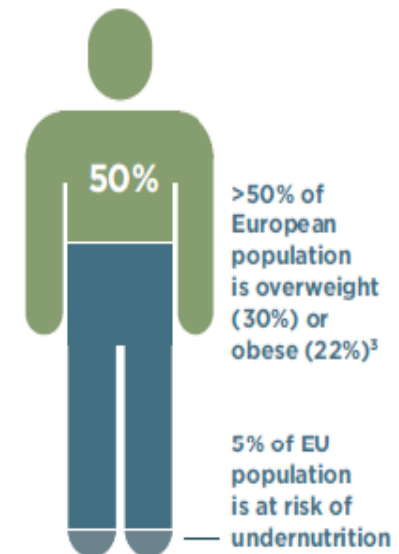
FOOD WASTE
31% of food produced is lost or wasted

FERTILISER UTILISATION
95% of fertilisers do not provide nutrients to human body

MALNUTRITION DEATHS AND DISEASES
Obesity causes 5% of deaths

LAND DEGRADATION:

30-85%

-30-85% of European agricultural land is affected by soil degradation (range depending on definition and data set used)